

Književnost.

Letna šolska poročila. 1. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske šole in obrtne pripravljalne šole v Ljubljani. Na čelu poročila je spis »Šolska knjižnica na I. mestni deški ljudski šoli« sestavil g. I. Belč, ki ima namen pokazati učitelstvu, kako naj so urejene šolske knjižnice s pridejanim imenikom (po strokah) vseh doslej izšlih slovenskih knjig, ki so sposobne za otroške knjižnice. Skupaj je imela knjižnica 886 zvezkov. Ta šola je imela na konci šolskega leta 423 učencev. Samo slovensko jih govori 404, slovensko in nemško 18, slovensko in laško 1. V Ljubljani jih stanuje 371, zunaj pa 52. Za višji razred, oziroma za izpust je sposobnih 325 (= 77%), nesposobnih 93, neizprašanih je ostalo 5. Pripravljalnica za obrtno šolo je imela 118 rokodelčičev, izmed kojih jih govori 115 samo slovensko in 3 pa slovensko in nemško. Poučevali so na tej šoli gg. Žumer Andrej (nadučitelj), Trček Mihael (veroučitelj), Kummer Valentin, Maier Josip, Belč Ivan, Travnar Josip, Furlan Jakob, Josin Maks, Armic Josip.

2. Letno poročilo II. mestne petrazredne deške ljudske šole v Ljubljani. Število učencev na konci leta 558. Slovensko jih govori 534, le nemško 2, slovensko in nemško 22. Za višji razred je bilo sposobnih 366 (= 66%), nesposobnih 185, neizprašanih 7. Pripravljalnica in obrtno šolo je obiskovalo 119 rokodelčičev, med kojimi sta govorila 2 le nemški, vsi drugi pa le slovenski. Za višji razred je sposobnih 74, nesposobnih 43 in dva sta ostala neizprašana. Poučevali so na tej šoli gg. Raktelj Francišek (nadučitelj), Smrekar Janez (veroučitelj), Kokalj Francišek, Armic Leopold, Razinger Anton, Bahovec Francišek, Pavlin Francišek, Krulcelvan, Cepuder Josip, Gorečan Josip, Sachs Alojzij. — Na tej šoli je bila tudi šolska delarna za lepljenstvo in mizarstvo, v kateri je poučeval g. Cepuder Josip.

3. Letno poročilo mestne osemrazredne dekliske ljudske šole v Ljubljani. Število učenk na konci leta 363. Le slovensko jih govori 253, le nemško 2, slovensko in nemško 108. Za višji razred sposobnih je bilo 283 (= 78%), nesposobnih 67 in neizprašanih 13. Na tej šoli so poučevale gg.: Moos Julija (nadučiteljica), Merčun Rok (veroučitelj) † Pribil Ernestina, Konecchegg Friderika, Gusl Emilija, Zupan Agneza, Wessner Marija, Marout Marija, Moos Marija.

4. Jahresbericht der städtischen deutschen Knaben-Volksschule in Laibach. Število učencev 158. Le nemško jih govori 30 (= 19%), slovensko in nemško 118, nemško in laško 5. V Ljubljani jih je stanovalo 131, zunaj 27. Za višji razred je sposobnih 121 (= 77%), nesposobnih 34 in neizprašani 3. Na tej šoli so poučevali gg.: Valenta Teodor (nadučitelj), Šarabon Mavrilj, (veroučitelj),

Eržen Valentin (veroučitelj), Maier Anton, Janovsky Jožef.

5. Deseto letno poročilo deške meščanske šole v Krškem. Na čelu poročila je J. Lapajnetov spis »Valvazor in Dolenjsko pred 200 leti.« Temu spisu slede v abecednem redu »Tehniški izrazi«, nabrani v Hesky-jevi od ministerstva posebno priporočeni knjigi »Einfache Objecte des Bau- und Maschinenfaches für Knaben Bürgerschulen, gewerbl. Fortbildungsschulen und Handwerkerschulen« in v slovenščino prevedeni od g. Jos. Bezlaja. Število učencev 36+20+17=63. Učiteljsko osebje gg.: Lapajne Ivan (ravnatelj), Bezljaj Josip, dr. Romih Tomo, Knavs Ivan (veroučitelj).

6. Letno poročilo štirirazredne ljudske šole v Krškem. Število otrok v vsakdanji šoli 204, v ponavljalni šoli 19. Za višji razred ali oddelek, oziroma za izpust je sposobnih 120 (= 59%), nesposobnih 81 in neizprašani 3. Učiteljsko osebje gg.: Gabršek Francišek (nadučitelj), Knavs Ivan (veroučitelj), Rozman Florijan, Michel Marija, Schindiger Ana.

S to šolo je združena tudi »obrotna nadaljevalna šola«. Število rokodelčičev a) v pripravljalnem tečaju 17, b) v I. razredu obrtno nadaljevalne šole 16, c) v II. razredu 13.

7. Letno poročilo štirirazredne deške ljudske šole v Škofji Loki. Na čelu poročila je Frid. Kramarja spis »Nekoliko črtic iz zgodovine škofoške deške šole.« Število učencev 301. Za bližnji višji razred je vrlo sposobnih 69, sposobnih 125 (= 64%), nesposobnih 87 in neklasificiranih je ostalo 20. Za prestop v srednje šole se jih je oglasilo 23. S to šolo je združena obrtna nadaljevalna šola, kojoj je obiskovalo 79 rokodelčičev. Učiteljstvo gg.: Pápa Francišek (nadučitelj), Tomazič Ivan (veroučitelj), Zupan Simon (veroučitelj), Cetelj Ivan, Krenner Bogomir, Kramar Friderik.

8. Jahresbericht der Volksschule und gewerblichen Fortbildungsschule in Neumarkt. Število otrok 426. Slovensko jih govori 398, nemško 21, laško 3, češko 2, hrvaško 2. Za višji razred oziroma oddelek je sposobnih 261 (= 61%), nesposobnih 148; neizprašanih je 7. Obrtno nadaljevalno šolo je obiskovalo 65 rokodelčičev. Učiteljstvo gg.: Kragl Josip (nadučitelj), Wruss Josip (veroučitelj), Kmet Andrej, Mally Konrad, Cvirn Ivan; Borowsky Marija, Ihan Gabriela, Podkrajšek Kornelija.

Obrtno spise. Sestavil Anton Funtek, c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani. V Celji. Natisnil in založil Dragotin Hribar. 1891. — S to knjigo je ceniil g. pisatelj jako ustregel našim obrtnikom ter popolnil z njo važno praznino v strokovni književnosti slo-

venski. Urejena je po najnovejših knjigah jednake vrste, zlasti po nemških in čeških. Obširna tvarina je razdeljena na pet poglavij in sicer: I. Poslovna naznanila; II. Poslovno dopisovanje; III. Telegrami; IV. Listine; V. Vloge pri uradih. V dodatku pa poučuje o trgovskih firmah, o poštnih pošiljках, o uradnih določilih, o telegrafu, o kolkovini, o delavskih knjigah in spričevalih, o rokodelski in dopuščeni obrti in o naslovih.

Take knjige nam je bilo silno potreba, saj vsak iz lastne skušnje vè, koliko sitnostij dela n. pr. kaka nenavadnejša vloga. Spisana je v prvi vrsti za slovenske obrtne šole in obrtnike, a tudi učitelji, zlasti oni na deželi, posluževali se je bodo s pridom, ker pridejo dostikrat v dotiko z obrtniki, ki ne znajo sami sestavljati vlog in različnih obrtnih pisem in so vsled tega navezani na učitelja. Jezik je čist in umeven. Mnogo besed je novih, ki so bile marsikomu doslej neznane, a precej je tudi tujk, ki so se že popolnoma udomačile in bi jih obrtniki in rokodelci obdržali, akoravno bi jih bil g. pisatelj zamenil z novimi, nenavadnimi slovenskimi izrazi. Marljivi g. pisatelj je imel pri sestavljanju te knjige izvestno mnogo truda, predno je toliko in tako različno tvarino združil v nekako celoto. Knjiga se bode brez dvojbe priljubila vsem narodnim obrtnikom in rokodelcem, katerim je res kaj do lepega domačega jezika pri svojem poslovanju.

Tisek je lep in razločen, oblika je pa ona šolskih

knjig. — Velja 80 kr. in se dobiva pri D. Hribarji v Celji, pa tudi v drugih knjigarnah. F. J.

Pred 125 leti. Zanimivosti iz prve dobe c. kr. kmetijskega društva v Gorici. Nabral in o priliki kmetijske in gospodarske razstave v Gorici svojim rojakom posvetil Ernest Klavžar. Samozaložba. Tiskala Hilarijanska tiskarna v Gorici. 1891. — V tej knjižici popisuje g. pisatelj delovanje c. kr. kmetijske družbe za Gorisko v njenem začetku. Iz starih družbenih zapisnikov navaja vse predsednike in odličnejše ude njeje v prvih letih. Po imenih soditi, vodili so družbo večjidel laški grofi in baroni v zvezi z duhovščino. Družba si je prizadevala v resnici povzdigniti kmetijstvo v deželi, zato je imela svoja poskušaljšča, dajala je podjetnim kmetom podpore, marljivim in umnim pa nagrade. V knjižici se nahaja še marsikaj zanimivega. Kdor hoče kaj več izvedeti, dobi knjižico za 10 kr. pri E. Klavžarju v Gorici. F. J.

Paška repetirka, v vprašanjih in odgovorih s slovarčkom cesarskim in kraljevim vojakom v ponk. Spisal in založil Andrej Komel pl. Sočebčan, c. in kr. major v pokoj. V Ljubljani, 1891. Tisek »Narodne tiskarne«. Zopet nova vojaška strokovna knjiga, katero je spisal marljivi g. pisatelj slovenskim vojakom. Uspešno jo bodo rabili tudi naši učitelji-vojaki; zato jo toplo priporočamo. Velja 20 kr. in se dobiva v vseh ljubljanskih knjigarnah. F. J.

Naši dopisi.

Iz državnega zbora. (Konec.) Tako pa mislijo, gospoda, tudi poslanci slovenskega naroda (*bravo! na desni*) in naj se jim ne podtikajo sanje in fantazije, katerih nikdar niso imeli in jih nimajo! (*Bravo, bravo! na desni.*)

Sedaj pa se mi je, gospoda, poprijeti predmeta, katerega bi se najraje ne dotaknil. Kajti nisem bil nikoli take narave, da bi pomagal ostriti nasprotja; vedno sem videl svojo nalogo v tem, pri nasprotjih posredovati in jih gladiti.

Povem torej tudi tukaj kar naravnost, da nimam nič proti vojnega ministerstva zahvali nemškemu »Schulvereinu«, da je postavil šolo za nemške otroke. Dalje priznavam izrecno, da tudi temu ne bi nasprotoval, če bi se nemškemu šolskemu društvu poljubilo po Spodnjem Štajerskem ustanavljati šole za nemške otroke. (*Poslanec Klun: »Prav gotovo!«*) Seveda omenjeno društvo vè baš tako dobro kakor jaz, da bi mu v tem oziru nobenega dela ne preostajalo, ker so že šolske oblasti to nalogo rešile v popolni meri. (*Prav res! na desni.*)

Gospoda, imel sem priložnost opaziti, kako deluje nemški »Schulverein« po Spodnjem Štajerskem

od tistega časa, ko se je ustanovil, a drugih nego germanizatorskih teženj vkljub najboljši volji nisem mogel opazovati. (*Tako je! na desni. — Poslanec Šuklje: Pri nas je! — Poslanec Miza: Pocsod!)* Kakšne so razmere kje drugje ne vem, pri nas je tako. (*Poslanec dr. Pacák: Pri nas tudi! — Veselost na desni.*)

Moram si torej misliti, da tisti, ki opetovano in s posebnim poudarkom po povodih različnih pritožb proti nemškemu »Schulvereinu« naglašajo, da ima zgolj le smoter, ohranjevati nemškim otrokom njih narodnost, nikakor pa ne germanizirati, ne poznajo delovanja tega društva po Spodnjem Štajerskem.

Ustanovile so se šole po takih krajih, kjer od tamošnjega prebivalstva niti jedna obitelj ni nemške narodnosti. (*Čujte, čujte! na desni.*) Za zidanje šolskih poslopij so se podarile podpore v šolskih okrajih z izključno slovenskim prebivalstvom le s tem pogojem, da bi bil učni jezik vseskozi nemški. (*Poslanec Klun: Prav tako, kakor pri nas!*)

Nemške šole ob jezikovni meji se podpirajo le takrat, če so vsolane slovenske občine, oziroma če se vsolajo.